

KAPITEL X

Vi kan inte "göra" – Vikten av att inse denna idéns sanning – Illusionen om att "göra" och vad som alstrar den – I livet händer allt, men i arbetet måste vi lära oss att "göra" – Att gå emot strömmen – Inre "görande" – En ond cirkel och utvägen ur den – Samordning av centra – Att "göra" börjar med att "icke göra" – Inre styrning – Att göra det omöjliga och vad det innebär – Att öka trycket i ens ansträngningar – Att arbeta med viljan – Vad är viljan i ordets fulla betydelse och vad är vår vilja? – Vår vilja är en resultant av flera begär – Inre strid och kamp – Att uppge viljan – Vi har endast korta stunder av vilja – Disciplin – Nödvändigheten av att minnas sig själv – Medvetenhet betyder vilja – Målet såsom den styrande faktorn – Nödvändigheten av att ständigt återkomma till frågan om mål – Egenvilja och nyckfullhet – Friktion – Arbetet mot egenviljan – Man kan inget göra utan skola – Nödvändigheten av regelbundet arbete – Korsvägar – Att skapa måne inom sig – Tyngdcentrum – Yttersta ansträngning – Vad som frammanar eggelse till arbete.

VI MÅSTE ÅTERKOMMA TILL DET INRE I ARBETET – till arbetet med oss själva. Om ni tänker på det, inser ni att det innersta i ert arbete består i förståelsen av att vi inte kan "göra", av varför vi inte kan "göra" och vad det betyder att vi inte kan "göra". Hur kan ni förstå detta? Antingen genom att försöka göra vad ni aldrig gjort förut eller genom att göra saker annorlunda. Då kommer ni att se om ni kan "göra" eller inte. Hälften av de frågor som ställs handlar om att "göra" – hur man ändrar detta, förstör detta, undviker något annat och så vidare. Men en oerhörd ansträngning krävs för att ändra även något mycket litet. Förrän ni försöker, kan ni aldrig inse det. Ni förstår, ni tänker inte tillräckligt, iakttar inte tillräckligt. Ni kan ingenting ändra annat än genom systemet. Detta glömmer man vanligen. Systemet visar hur saker kan ändras och göras annorlunda och varifrån man kan börja. Också med systemet är det oerhört svårt, men utan systemet är det omöjligt, absolut omöjligt. När ni inser detta, kommer ni att börja förstå systemets värde, ty med systemet finns en chans, utan systemet finns ingen chans alls.

Denna idé att vi inte kan "göra" är mycket viktig, och vi måste alltid återkomma till den. Om denna idé är oklar för er, eller om vissa sidor av

256

den är oklara, fråga då om den, ty det är nödvändigt att förstå och minnas den. Allting "händer". Människor kan ingenting "göra". Från det vi föds till dess vi dör händer det saker, händer, händer, händer, och vi tror att vi gör dem. Detta är vårt normala tillstånd i livet, och även den ringaste möjlighet att göra något kommer endast genom arbetet, och först endast i ens inre, icke i det yttre. Också inom en själv börjar man mycket ofta att "göra" genom att *icke* göra. Förrän ni kan göra något som ni inte kan göra, måste ni *icke göra* mycket som ni förut gjort. Till exempel kan ni inte vakna genom att endast vilja vakna, men ni kan hindra er själv att sova för mycket och för länge.

F. Har man ibland ett val mellan två möjliga händelser?

S. Endast i mycket små ting, och även när man märker att saker händer på ett visst sätt och man beslutar att ändra dem, finner man hur ytterst svårt det är att ändra något.

F. Hur kommer det sig att jag inte kan uppge tanken på att kunna "göra"? Jag har så ofta bevisat för mig själv att jag inte kan.

S. Detta är det svåraste och nödvändigaste ni har att inse med hela ert väsen, ty så länge vi tror att vi kan "göra", kommer vi alltid att skjuta upp det vi faktiskt *kan* göra, om vi arbetar. Som jag sade, kan vi "göra" något endast med avseende på oss själva – det är detta vi måste börja med. Men vi kommer aldrig att börja studera oss själva, så länge vi tror att vi kan "göra". Detta är en av våra största illusioner.

F. Jag kan inse att jag inte har något val i större ting, men det förefaller mig som om jag kunde göra små ting.

S. Dessa små ting händer i enlighet med vissa givna omständigheter, vilka styr dem. Ni tror att *ni* styr dem, men i verkligheten händer de. Vi kan inte "göra", eftersom vi sover. Hur kan sovande människor "göra"? Det är nödvändigt att vakna; när man är vaken, kan man "göra". Att "göra" är magi.

Ni måste förstå att ingenting sker i den stund det sker; skeendets nödvändighet skapades för länge sedan. Saker sker av sig själva; antingen ni gör eller inte gör något, kan något ha beslutats tio år tidigare. Kanske era handlingar tagit en viss riktning tio år tidigare och att detta bestämmer vad ni gör i morgon – ni kan inte ändra det.

Vi tror att vi fattar ett visst beslut och handlar därefter. I verkligheten styres vi icke av inre beslut utan av yttre inflytanden. Om det inre beslutet stämmer överens med det yttre inflytandet, handlar vi därefter, annars inte. Men vi kan inom oss skapa förmågor att "göra". Naturen har gjort oss till maskiner, som verkar under yttre inflytanden, men med möjligheten att utveckla vår egen drivkraft. Om det inte finns någon inre drivkraft, snurrar vi alltid runt på samma ställe.

F. Om en människa sätter upp ett ideal för sig om hur hon borde uppföra sig, vore då inte detta det som kallas att "göra"?

S. Frågan är om hon kan göra det och om hon gör det, ty att göra upp planer, att ha ideal är ett och att förverkliga dem ett annat. Det kanske endast är goda föresatser. Ett av de främsta dragen hos vårt vara är att vi inte kan göra det vi beslutar.

S. Jag har ibland funnit att man med en smula extra ansträngning kan göra en stor skillnad för andra människor i det vanliga livet. Är inte det att göra?

S. Det är en illusion, ty om något visst måste hända, kommer man att göra denna extra ansträngning; om det inte skall hända, kommer man inte att göra denna ansträngning. Ni tror att ni kan göra denna ansträngning eller avstå, att ni kan "göra" eller "icke göra". Men försök att tänka rätt, att ni inte kan "göra" något, att saker bara händer mekaniskt. Det ena kommer efter det andra och bara händer eller händer inte, och ni kan inte hjälpa det.

F. Men om man kan hjälpa en fattig människa att göra hennes liv drägligt?

S. Om man hjälper en fattig människa, så händer det. Om någon berövar denna fattiga människa det lilla hon har kvar, så händer också detta. En människa ger henne en slant, en annan berövar henne det sista hon har. Det är först nödvändigt att förstå *principen* att ingen kan "göra" något. Om ni tänker på livet, inte någon enskild människas liv, utan mänsklighetens liv, krig, revolutioner, så inser ni detta klart. Ni måste försöka finna ett riktigt fall för er iakttagelse, ty om ni finner något som är för litet, inser ni det inte. Men om ni finner det rätta fallet, rätta förhållanden, rätta omständigheter, inser ni mycket snart om ni kan göra något eller inte. Det enklaste är att försöka minnas sig själv. Kan ni göra det eller inte? Folk tror att de kan "göra", eftersom de ibland gör upp vissa planer och faktiskt får vad de ville. Men detta betyder endast att de har hamnat i en viss skeendeström och händelserna råkade sammanfalla med deras plan. När saker händer på detta sätt, tror vi att det var vi som utträttade dem, att vi gjorde upp en plan och att vi gjorde allt enligt denna plan. I själva verket betyder det inte att vi gjorde det med avsikt eller vetskap, och det betyder inte att man kan välja en skeendeström eller en annan; det är endast slump. I varje slags arbete, i yrkeslivet, på resor och så vidare händer det ibland att saker avlöper framgångsrikt, men det betyder endast att i ett visst skede, på en viss plats hände saker mekaniskt på ett visst sätt – inget mera.

Det är svårt för oss att inse till exempel att, när folk bygger en bro, detta inte är att "göra"; att det endast är resultatet av alla tidigare ansträngningar. Det är slumpartat. För att förstå detta måste man tänka på den första bron, den som Adam byggde, och brons hela utveckling därefter. Först

sker det av en slump – ett träd faller över en flod, sedan bygger människan något som liknar det och så vidare. Människor “gör” inte; det ena följer av det andra.

F. Jag tycker att det är en nästan barnslig fråga, men jag kan aldrig se hur något inte kan vara annorlunda. Man gör något, och man kan inte låta bli att tro att man kunde göra det annorlunda.

S. Men om ni uppförde er på ett visst sätt, betyder det att ni inte kunde uppföra er på ett annat sätt. Om ni kunde det, skulle ni ha uppfört er annorlunda. Vi är så vana vid att tro att saker kan vara annorlunda, att vi inte försöker ändra sådant vi kunde ändra. Vi kan förändras idag, men gårdagen är det förbi med. Om vi förändras idag, kan det bli annorlunda i morgon. Det ser ut som en motsägelse, men det är just vår tro, att saker kan vara annorlunda, som hindrar oss från att göra vad vi kan för att göra dem annorlunda.

F. När man verkligen börjar förstå att man inte kan “göra”, behöver man åtskilligt mod. Kommer det av att man gör sig kvitt den falska personligheten?

S. Det är en förståelse man når inte bara hur som helst. Den kommer efter en tids arbete med en själv, så att man, när man når denna insikt, har gjort även många andra insikter; först och främst att det finns möjligheter att förändras, om man sätter in rätt redskap på rätt ställe i rätt tid. Man måste ha dessa redskap, och återigen är det endast arbetet som ger dem. Det är mycket viktigt att komma till denna insikt. Utan denna gör man inte det rätta utan kommer man med ursäkter.

F. Jag förstår inte varför man skulle komma med ursäkter.

S. Man vill inte ge upp tanken att man kan “göra”, så även om man inser att saker bara händer, kommer man med ursäkter som, “det här skedde av en slump, men i morgon blir det annorlunda”. Det är därför vi inte kan inse denna idé. Hela livet igenom ser vi hur saker händer, men vi förklarar dem fortfarande som missöden, undantag från regeln att vi kan “göra”. Antingen glömmet vi eller ser vi inte eller är vi inte uppmärksamma nog. Vi tror alltid att vi i varje stund kan “göra”. Om ni i ert liv ser ett tillfälle, när ni försökte göra något och misslyckades, är det ett exempel, ty ni finner då att ni förklarade ert misslyckande som ett missöde, ett undantag. Om samma situation upprepas, tror ni att ni kan “göra”, och om ni återigen misslyckas, förklarar ni återigen ert misslyckande som enbart en slump. Det är mycket nyttigt att se tillbaka på ens liv från denna synpunkt. Faktiskt gjorde ni ett och hände ett annat. Om ni är verkligen ärlig, inser ni det, men om ni inte är det, kommer ni att övertyga er om att det som hände var exakt det ni ville ha! När saker sker på ett visst sätt, föres vi vidare med strömmen, men vi tror att det är *vi* som leder strömmen.

F. Om man för ett ögonblick känner att man förmår “göra”, låt säga, utföra en bestämd uppgift i sitt vanliga arbete, vad är då förklaringen på detta?

S. Om man är utbildad i att göra något, har man lärt sig att följa en viss händelsekedja eller, om ni så vill, att sätta i gång en viss händelsekedja, varefter denna utvecklas och man själv springer efter, fastän man tror att man springer före.

F. Men om man har rätt inställning?

S. Ingen inställning har något med detta att göra. Inställningen kan vara den rätta och förståelsen kan vara den rätta, men man finner likafullt att saker händer på ett visst sätt – vilka vanliga saker som helst. Försök minnas tillfällena, när ni försökte göra något annorlunda och se hur ni alltid kom tillbaka till detsamma, även om ni avvek något litet – oerhörda krafter drev er tillbaka i gamla banor.

F. Styres alla våra handlingar av automatiska gensvar på yttre inflytanden?

S. Nej, vi har mycket som redan är grundlagt, såsom vanor, invanda tankar, associationer, buffertar och mycket annat. Det är alltså inte bara inflytanden, som vi har ett naturligt gensvar på. Mycket är resultat av tidigare inflytanden.

F. Jag kan inte särskilja tanken på att inte kunna “göra” från tron på oundvikligt öde. När och hur har vi förmågan att välja, och hur skiljer vi oss från djuren?

S. I nuvarande tillstånd skiljer vi oss mycket litet. Vår förmåga till val börjar först när vi börjar inse vår situation, vår maskinmässighet, och när vi börjar kämpa för något annat. Det finns möjligheter till detta. Men detta är formativt tänkande – antingen förutbestämmdhet eller frihet. Vissa saker är bestämda, andra mindre bestämda; somliga ting står i vår makt, om vi vet hur vi skall ändra dem eller vända dem. Men vi måste veta. Allt är relativt.

F. När ni sade att vi inte kan göra något åt att samma saker händer, menade ni: förrän vårt väsen har förändrats?

S. Jag talade inte om arbetet. Jag sade att det var nödvändigt att förstå att vi *av oss själva* inte kan “göra”. När detta blir tillräckligt förstått, kan vi fundera på vad som är möjligt att “göra”: vilka förhållanden, vilken kunskap och vilken hjälp som behövs. Men först är det nödvändigt att inse att i det vanliga livet händer allting. Först när man förstår detta känslomässigt, kan man gå vidare.

F. Jag förstod inte skillnaden mellan vad man kan och vad man inte kan “göra”. Hur kommer det sig att man kan kämpa med negativa känslor men inte få sig själv vaken?

S. Sömn är det skick vårt vara befinner sig i eller den nivå det står på. Man kan göra något med hjälp av systemet, om man blir visad vägen, men vakenheten anger *själva varats nivå*. All denna kamp med negativa känslor, försök att hejda onödiga tankar, försök att minnas sig själv – allt detta leder en till uppvaknande, men man kan inte vakna förrän man vaknar.

F. Men är det inte att människor gör, när de försöker bli medvetna?

S. Jo; då inser man att man inte kan. I försöket att bli medveten är människans hela arbete hennes eget.

Det är endast i detta system, som ni får ett klart besked om att ni inte kan “göra” något. Alla andra system börjar med att “göra” i en eller annan bemärkelse, ty de säger, gör detta eller detta. Detta system är annorlunda. Det är esoterisk undervisning, men i denna kan ni börja i det vanliga livets villkor; det är inte nödvändigt att söka sig till en sluten skola eller ett kloster. Därför är det särskilt nödvändigt att först och främst förstå att man inte kan “göra” något och att det enda man kan börja “göra” är att försöka minnas sig själv – förstå det ena och öva det andra.

F. Jag tänkte att vi kanske inte borde fatta denna idé om att vi inte kan “göra” alltför bokstavligt.

S. Nej, fatta den alldeles bokstavligt! Men tänk också på att detta avser människor som inte har förbindelse med någon undervisning. När man börjar studera vissa läror eller system, som bibringar skolmetoder, måste man försöka göra vissa saker. I arbetet måste vi “göra”, ty om vi inte försöker “göra”, kommer ingenting att hända. Vi måste från allra första början “göra” – inte mycket, men mycket bestämda saker. Om ni kan vara icke-identifierad, så är redan det begynnelsen av att “göra”. Om ni kan avstå från att tala, när ni är böjd för att tala, så är redan det att “göra”. Att “göra” begynner med att gå emot strömmen – först i en själv, i egna ting. Man kan försöka minnas sig själv. Sedan, när man börjar minnas sig själv, kan man erhålla vissa resultat och kommer man att se att man kan göra mera, men allt med avseende på en själv. Man kommer att kunna göra något åt negativa känslor, till exempel, och tänka på ett nytt sätt. Men i det yttre kommer det att fortsätta att hända saker.

F. Skulle ni säga att ett sätt att börja “göra” vore att ändra saker inom en själv, så att de *händer* annorlunda?

S. Det är nödvändigt att än en gång indela människor i kategorier. Människor 1, 2 och 3 kan inget “göra” – i deras fall “händer” allt. Om de gör något gott, betyder det att de inte kan göra något dåligt; om de gör något dåligt, betyder det att de inte kan göra något gott. Det ena är i den bemärkelsen inte bättre än det andra, eftersom allt detta är mekaniskt. Men när man börjar arbeta, när man inträder i en skola på någon nivå, måste man redan lära sig att “göra”. Som jag sade, måste man börja med sig själv –

att känna sig själv, att studera sig själv, försöka utmönstra vissa saker, försöka få till stånd kontroll över andra saker och så vidare.

F. Måste vi iakttaga hur vi reagerar?

S. Att iakttaga är alltid nyttigt, men vi reagerar alltid på samma sätt. Vi har endast fem eller sex sätt att reagera: det är endast vissa saker som händer oss, och vi reagerar alltid på dem på samma sätt. Men om vi försöker göra allt som vi blir rådda att göra och låta bli att göra allt som vi blir avrådda från att göra, så kommer saker att förändras på rätt sätt, och en dag, helt oväntat, kommer vi att kunna göra något vi tidigare inte kunnat göra.

F. Kan vi styra sådant som händer oss?

S. Om vi styr sådant som finns inom oss. Om inget onödigt händer inom oss, kommer vi att börja kunna styra sådant som händer utom oss, men först måste vi styra det som finns inom oss. Så länge det tillåts "hända" inom oss, kan vi inte styra någonting i det yttre. Hur kan det annat vara? Ett "jag" beslutar att styra saker, men i stället upptas all dess uppmärksamhet med saker som händer inom oss och utom oss.

F. Om människan inget kan "göra", följer därav att allt hon kan göra är att styra sina egna mentala reaktioner på skeenden utom hennes kontroll?

S. Alldeles riktigt. Det är så det börjar. Om hon lär sig att styra sina reaktioner, så finner hon efter en tid att hon kan styra allt mer, och senare kan det hända att hon blir i stånd att styra – återigen inte allt, ty det finns en mycket stor graderad skala – vissa yttre skeenden. Men vissa andra yttre skeenden kan inte styras, eftersom de är av en annan storlek.

F. Om jag önskar få ett bestämt resultat och misslyckas, och om jag då utför handlingen annorlunda, kommer resultatet alltså att vara detsamma trots min ansträngning?

F. Ni får inte bedraga er själv. Om ni gör något, och resultatet motsvarar era förväntningar, är det ren tur, slump – det är allt. Och i vissa fall kan det hända att ni gör något helt annorlunda och likväl får samma resultat.

F. Det förefaller som om man fastnade i en ond cirkel!

S. Visst fastnar man, och systemet är utvägen ur denna onda cirkel, ty i de vanliga livsvillkoren kan man inte finna någon utväg.

F. Skulle ni vilja säga något mera om ansträngningen att taga sig ur den där cirkeln?

S. Om ni på rätt sätt tar emot allt som ges och arbetar med tillräcklig ansträngning, ger er skolan eller systemet, kalla det vad ni vill, denna möjlighet att taga sig ut. Utan skola och utan kunskap finns det ingen utväg. Återigen, om ni får kunskapen och inte anstränger er, blir det lika värdeöst.

När man vistas i en skola, tvingas man "göra", eftersom man inte kan tvinga sig själv, inte uppbåda tillräcklig kraft. Men om man försätter sig i

annorlunda förhållanden, ger det vissa resultat. Skola är nödvändig, eftersom den är ledaren för den neutraliserande kraften. Annars kan det hända att man hyser önskan, kan anstränga sig men inte visste hur man skulle börja. Det förefaller enkelt, men det är inte enkelt.

F. Vad skulle de aktiva och passiva krafterna vara i detta fall?

S. Livet kan fattas som den aktiva kraften, och den passiva kraften skulle jag säga vara tröghet, vanor, allt som "händer".

F. Hur kan man skilja mellan en ansträngning som är mekanisk och en som inte är det?

S. Det finns intet behov av att skilja på dem. Ansträng er, och resultatet kommer att visa sig.

F. Menar ni att allt, som jag verkligen gjort hittills i mitt liv, har varit att byta ut ett slags sömn mot ett annat?

S. Den bytte ut sig själv; inte ens det gjorde ni. I livet har man ingen kontroll, men i arbetet kan man förvärva kontroll. I arbetet kan detta vara en utväg ur detta tillstånd, där vi inget kan göra och där saker "händer". Utan arbetet finns det ingen utväg. En viss illusion om kontroll fås i livet genom den vanliga utbildningen, men ifall omständigheterna förändras, försvinner allt detta.

F. Vill ni då vara snäll att tala om för mig vad det först och främst är som hindrar mig från att bli fri.

S. Maskinmässigheten. Inom er fortsätter saker att "hända" – saker ni borde kunna kontrollera, men ni har inte förvärvat kontroll. Det finns inom oss saker som kan och borde vara mekaniska, såsom fysiologiska processer och liknande, och det finns andra saker som vi måste förvärva så mycken kontroll vi kan över, ty de hindrar oss från att vakna. Ni inser inte hur mycket något inom oss hänger samman med något annat. Allt hänger samman. Ni kan inte göra eller säga eller ens tänka något som avviker från skeendets allmänna linje.

Våra fyra centra, tanke-, känslö-, rörelse- och instinktcentra, är så samordnade att en rörelse i ett centrum omedelbart framkallar en motsvarande rörelse i ett annat centrum. Vissa rörelser eller vissa kroppshållningar hänger samman med vissa tankar; vissa tankar hänger samman med vissa känslor, förnimmelser – allt hänger samman. Sådana vi är, med all den vilja vi kan uppbåda, kan vi förvärva någon grad av kontroll över ett centrum, men endast ett och även detta endast en kort stund. Men andra centra fortsätter av sig själva och fördärvar omedelbart det centrum vi vill styra och för det tillbaka till mekanisk reaktion. Antag att jag vet allt jag borde veta och antag att jag beslutar tänka på ett nytt sätt. Jag börjar tänka på ett nytt sätt, men jag sitter i den vanliga ställningen eller röker en cigarett på det vanliga sättet, och så hamnar jag i de gamla tankarna.

Det är detsamma med känslor; man beslutar att känna på ett nytt sätt om något, och sedan tänker man på det gamla sättet, och så kommer negativa känslor igen som förut, utan kontroll. För att förändras måste vi alltså förändra något i alla fyra centra samtidigt, och det är omöjligt, eftersom vi inte har någon vilja, varmed vi kan kontrollera fyra centra. I en skola finns det särskilda metoder för att uppnå den kontrollen, men utan skola går det inte. På det hela taget är vår maskin mycket skickligt uttänkt. Från en synpunkt har den underbara utvecklingsmöjligheter, men från en annan synpunkt har denna utveckling gjorts mycket svår. Ni kommer att förstå varför den är gjord sådan, när ni slutligen inser vad medvetenhet och vilja betyder, och då kommer ni att förstå att varken medvetenhet eller vilja kan utvecklas mekaniskt. Varje liten sak måste utvecklas genom kamp, annars vore det inte medvetenhet eller vilja. Det måste vara svårt.

F. Jag anar att om jag vore tvungen att göra allt i stället för att lita till slumphändelser, skulle ingenting hända för mig alls, eftersom min vilja är för svag.

S. Att icke göra är i sig ett slags görande. Men samtidigt berör ni här en mycket intressant fråga. När ni får kontroll, kommer det att hända allt färre saker och kommer ni att behöva göra också mycket små saker, eftersom de inte kommer att hända för er. Men det är nog mycket avlägset.

F. Skulle ni säga att den ansvarskänsla, som säger en att man borde göra något nyttigt i världen, är inbillning, då ni ju säger att vi inte kan "göra"?

S. Det kan vara inbillning eller efterapning eller det kan vara riktigt. Men i det fallet måste vi beakta *vad* och *hur*, och *hur* är viktigare än *vad*. De flesta tänker på vad de skall göra men inte på hur. Vad de beslutar att göra är ofta omöjligt, såsom att stoppa krig och dylikt.

F. Om vi försöker vara medvetna och försöker se hur det verkligen förhåller sig, skulle det ändra vår situation, så att saker inte händer för oss, utan vi gör saker så som vi önskar göra dem?

S. Javisst, detta är målet, men det är ett mycket avlägset mål. Här har vi först och främst ett felaktigt bruk av ordet "vi". Ni måste minnas att när det först sades att det händer saker för alla människor och att människor inte kan "göra" något, avsåg detta vanliga förhållanden i det vanliga livet – det som kallas det normala livet. Men i detta arbete försöker vi taga oss ut ur detta "normala liv, så vi måste redan "göra". Först måste vi emellertid lära oss vad vi kan "göra", ty i vårt nuvarande tillstånd är det mycket som kommer att fortsätta att hända; men i vissa ting har vi redan ett val, kan vi föredraga något, vilja något, i den mån vi kan ha vilja. Ordet "vi" kan alltså inte brukas såsom förut. Men ni måste förstå att till en början består skillnaden inte mellan att "göra" och att "icke göra" utan mellan att försöka "göra" och att försöka förstå, och för närvarande måste all er kraft

samlas på att försöka förstå. Vad ni kan försöka "göra" har förklarats. Vi försöker finna saker vi kan kontrollera inom oss själva, och om vi arbetar med dem, kommer vi att förvärva kontroll. Detta är allt "göra" som är möjligt för närvarande.

F. Är den fulla insikten, att vi inte kan "göra" något, redan ett stort steg på vägen till att "göra".

S. Ibland är steget för stort, ty varje idé som drivs för långt blir sin egen motsats. Om ni övertalar er själv alltför allvarligt att ni inte kan göra något, så skall ni finna att ni faktiskt inte kan göra något. Det är en fråga om relativitet. Som jag sade: att inte kunna "göra" avser människor utan någon möjlighet till skolarbete.

F. Jag tror att jag behöver en lärare. Jag finner att jag inte kan göra något av mig själv.

S. En lärare kan inte "göra" något åt er. Ni får vissa uppgifter, och det är *ni* som skall göra dem. Så är det alltid. I stället för att försöka "göra", försök att "icke göra"! Ni lär er att "göra" genom att först lära er att "icke göra". Ni försöker göra saker ni anser önskvärda; försök från andra hållet – att icke göra saker som inte är önskvärda.

Ni förstår, denna självutveckling är inte obligatorisk, inte mekanisk, det finns ingen garanti. Det beror på ansträngning. Folk frågar ofta: "Hur kommer det sig att jag har arbetat så många år och ännu inte haft någon upplevelse av högre centra?" Och jag frågar dem: "Har ni verkligen arbetat så många år?" Man räknar från den tid man hörde talas om dessa ideer, men man försöker inte beräkna hur mycket man egentligen har arbetat – hur många dagar, hur många timmar eller minuter per dag. Om man gör den beräkningen, inser man att det inte finns någon anledning vänta sig några resultat ännu, även om man har hört om detta för länge sedan.

F. Om vi är maskiner, hur kan vi då förändra vårt vara?

S. Vi kan inte vänta tills vi förändras. Det finns en mycket viktig princip i arbetet – ni skall aldrig arbeta efter måttet av era krafter utan alltid utöver måttet av era krafter. Det är en oföränderlig princip. I arbetet måste ni alltid göra mer än ni kan; endast då kan ni förändras. Om ni gör endast vad som är möjligt, kommer ni att bli kvar där ni är. Man måste göra det omöjliga. Ni får inte fatta ordet "omöjlig" i en alltför stor skala, utan också litet betyder mycket. Detta skiljer sig från livet – i livet gör ni endast det som är möjligt.

Det är nödvändigt att lägga mer energi på saker – på självstudiet, själv-iakttagelsen, självverinringen och allt dylikt. Och för att kunna lägga mer energi på arbetet är det nödvändigt att finna var den förbrukas. Ni vaknar varje morgon med en viss mängd energi. Den kan förbrukas på många olika sätt. En viss mängd är nödvändig för självverinring, för studiet av

systemet och så vidare. Men om ni förbrukar energin på annat, blir det inget kvar för detta arbete. Detta är egentligen huvudsaken. Försök varje morgon beräkna hur mycken energi ni tänker lägga på arbetet i jämförelse med annat. Ni kommer att se att också i elementära ting, helt enkelt i förhållande till tiden, ger ni arbetet mycket litet, om ni ger det något alls, och hela återstoden av er tid skänker ni alldeles meningslösa ting. Det är gott, om det är behagliga ting, men i de flesta fall är de inte ens behagliga. Avsaknad av beräkning, avsaknad av denna elementära statistik är grunden till att vi inte förstår varför vi med alla våra bästa föresatser och bästa beslut till sist inte åstadkommer något. Hur kan vi göra något, om vi inte ger det någon energi eller tid?

Om ni vill lära er ett språk, måste ni lära er ett visst antal ord varje dag och anslå en viss tid åt studiet av grammatik och så vidare. Om ni vill lära er ryska och börjar med att lära er fem ord om dagen, så garanterar jag att ni aldrig kommer att lära er språket. Men om ni lär er två hundra ord om dagen, så kommer ni efter några månader att förstå ryska. Det har med elementär statistik att göra. I varje slags arbete eller studium finns en viss måttstock. Om ni ger det en viss mängd energi och tid, men inte tillräcklig, så når ni inga resultat. Ni kommer att bara snurra runt, runt och bli kvar på i stort sett samma ställe.

F. Jag är en av de där som lär sig endast fem ord om dagen, men jag har alltid tröstat mig med tanken att det måste fungera till sist.

S. Nej, det är nödvändigt att öka trycket i det. Lagg märke till att också i samtalen här är det endast ett fåtal som yttrar sig – de övriga vill endast lyssna, ty det är stillsammare, bekvämare. Sedan fullföljer ni inte tankar. Jag ger er väldigt, väldigt många, men de flesta av dem berör ni inte. Det är tankelättja, allmän lättja. Denna lättja måste övervinnas. Ni kan inte få något genom att lata er eller genom att göra något visst och låta allt annat vara. Som det nu är, ger jag er ett uppslag – ni missar det. Jag ger er ett till – ni missar det också. Till sist har vi bara missade uppslag.

Som jag sade, behöver varje slags arbete, varje slags tillstånd ett visst bestämt minimum av ansträngning och minimum av tid man skänker det, och det arbete vi försöker utföra fordrar mer än mycket annat, om vi vill få om så bara nätt och jämnt märkbara resultat. Vad betyder det att arbeta praktiskt? Det betyder att arbeta icke endast med intellektet utan även med känslorna och viljan. Arbete med intellektet betyder att tänka på ett nytt sätt, skapa nya synsätt, förinta illusioner. Arbete med känslorna betyder att inte uttrycka negativa känslor, att inte vara identifierad, att inte kräva hänsyn och senare också arbete med själva känslorna. Men vad betyder arbete med viljan? Det betyder arbete med ens handlingar. Först måste ni fråga er: Vad är vilja hos människa 1, 2 och 3? Den är resultanten av be-

går. Viljan är de sammanlagda begärens linje, och som våra begär ständigt förändras, har vi ingen beständig linje. Den vanliga viljan beror alltså på begär, och vi kan ha många begär, som går i olika riktningar. Den linje, som konstrueras av alla dessa vinklar, utgör resultanten. Denna är vår vilja. Den kan gå i en riktning ena dagen och i en annan riktning nästa dag, och vi tror att den är rät. Den är egentligen resultanten av vår blindhet.

Vi måste fråga oss vad viljan hos människa 7 kunde bygga på. Den måste bygga på full medvetenhet, och denna innebär kunskap och förståelse, som hänger samman med objektiv medvetenhet och ett bestående "jag". Tre är alltså nödvändiga: kunskap, medvetenhet och ett bestående "jag". Endast de som har dessa tre kan äga verklig vilja; det vill säga en vilja som är oberoende av begär eller något annat.

F. Ni sade att ingen vilja var möjlig för oss.

S. Vilja är ett relativt begrepp: det finns olika viljor på olika nivåer. En mekanisk människa, som aldrig tänker på utveckling, har endast en myckenhet små viljor, som är helt mekaniska. Hon hyser ett visst begär: en sida av henne vill göra något, och en annan sida fruktar att hon straffas, om hon gör det. Det uppstår en kamp mellan de olika böjelserna, och resultatet av denna kamp kallar vi "vilja".

F. För att utveckla vilja måste man alltså gå emot begären?

S. Först måste ni bli en. Ni är många, och ni har hundratals "jag" och hundratals viljor. Om ni vill utveckla en oberoende vilja, måste ni bli en och medveten. Vilja är beroende av enhet och medvetenhet.

F. Om vi är beslutna att göra något vi inte tycker om och lyckas göra det, brukar vi då inte vilja?

S. Det kan vara rädsla; kanske ni fruktar för det som händer, om ni inte gör det, eller kanske ni väntar något slags belöning antingen i detta liv eller i nästa – många möjligheter. Allmänt sett är vi antingen rädda för något eller väntar oss något slags fördel av det. I regel används termen "vilja" i en relativ bemärkelse, men när vi talar om vilja, talar vi om en viss nivå. Innan vi kan tala om möjligheten av vilja, måste vi åtminstone ha en central punkt, som kan styra det övriga. Vilja betyder frigörelse från det mekaniska tillståndet.

F. Kan man erhålla en användbar enhet genom att fördjupa sig i något slags rutinarbete, som sysselsätter flertalet "jag"?

S. Det kan inte kallas full enhet, det är endast relativ enhet, enheten av de "jag" som sysselsätts i detta arbete. Man kan träna sig väldigt mycket genom detta slags arbete, men det kan inte beröra hela er. Det finns inget arbete som kan beröra helheten, det blir alltid en liten del av er.

F. Hur kan vi förändras eller vakna, om vi inte har någon fri vilja?

S. Om vi hade fri vilja, vore vi inte maskiner. Hur kan en maskin ha fri vilja? Och hur kan vi förändras? Det har redan förklarats att det finns en möjlighet av förändring, men en mycket liten möjlighet, och många olika sammanstrålningar av gynnsamma omständigheter är nödvändiga för att man skall kunna börja. Senare blir det med varje steg allt svårare och kräver allt mer ansträngning, och sedan, efter en tid, blir det lättare. Men först krävs en sammanstrålning av omständigheter, och senare även hårt arbete, ty det krävs skola. Utan skola är det omöjligt att förändra sig. Svårigheterna är så stora och människan så svag att hon ingenting kan göra ensam.

För närvarande tillhör vår vilja ett "jag" eller en grupp "jag", som bygger på en av många personligheter. Men verklig vilja betyder en enda vilja, så den kan tillhöra endast ett enda "jag" eller, om ni så vill, väsendet. Först måste vi alltså vara en åtminstone i vissa stunder och sedan söka arbeta med att skapa vilja. Man kan inte bli enhetlig med en gång. Viljan måste komma och gå; i ena stunden har vi vilja, i nästa ingen. Det dröjer länge, innan vi kan tala om något inom oss som är pålitligt, än mindre bestående.

F. Hur växer viljan?

S. Den kan inte växa utan ansträngning. Man måste spara energi för att samla tillräckligt för kamp med vissa svagheter. Antag att ni inser att något är en svaghet och att ni måste kämpa med den, men ni finner att ni inte har tillräcklig energi; ni kan då försöka göra något mindre, som inte är lika svårt, och på detta sätt kommer ni att spara energi. Allmänt sett missar vi tillfällena att göra små ansträngningar. Vi beaktar dem inte, anser dem inte viktiga nog. Likväl kan vi öka vår förmåga att anstränga oss endast genom att göra dessa små ansträngningar, som vi inte beaktar.

F. Föregås skapandet av enhet väsentligen av inre konflikt?

S. Av insikten om inre strid. Inre strider pågår ständigt. Ingen lever utan inre strider, de är normala och finns alltid. Men när vi börjar arbeta, ökar striden. När vi inte arbetar, flyr vi, kämpar vi inte. Vad betyder "arbete"? Det betyder kamp med stridiga ting. Vi har ett visst mål, men många av våra "jag" vill inte gå åt det hållet, så naturligtvis ökar striden. Men skapandet av enhet är inte frukten av strid – det är frukten av kampen med strid. Vi är många, och vi vill bli en – det är en formulering av vårt mål. Vi inser att det är opraktiskt, obehagligt och farligt att vara så många. Vi beslutar att vara åtminstone mindre splittrade, bli fem i stället för att vara fem hundra. Jag känner att jag måste göra något, och jag vill inte – detta är strid, och genom att ständigt återkomma bygger den upp ett motstånd och alstrar enande.

F. Hindrar inte motståndet de flesta från att åstadkomma något?

S. Motståndet kan vara mycket olikartat till naturen, eftersom vi har

många vanor, fysiska och mentala, som vi ibland inte kan övervinna. Vanor kan ibland vara så starka att det inte finns utrymme för något nytt. Där kommer vi ånyo till frågan om skolor, ty av sig själv, även om man vet, kan man inte övervinna vare sig inre eller yttre motstånd.

F. Om allt försiggår jämnt och man inte är varse någon strid mellan "ja" och "nej", är det då bra att försöka införa en sådan?

S. Det behövs inte. I den stund man börjar arbeta, försöka minnas sig själv, försöka att inte vara identifierad, minnas systemet, börjar friktionen genast. Friktion alstrar energi. Om saker går lätt, finns ingen friktion. Men om man sätter käppar i hjulet för maskinmässigheten, alstrar detta friktion, vilken alstrar energi.

F. Vad skulle enhet betyda? Är det enhet mellan centra?

S. Enhet råder inte mellan centra, ty centra är olika, utan mellan personligheter eller grupper av "jag". Varje centrum har sitt eget arbete, och våra centra är alltför samordnade, ty arbetet i ett centrum framkallar på mekaniskt vis arbete i ett annat centrum. Detta är inte alls önskvärt, och det är delvis på grund av denna felaktiga samordning, som personligheter inte är tillräckligt förbundna: många av dem är alldeles självständiga och motstridiga.

F. Kan önskan att utvecklas kallas vilja?

S. Kalla den önskan; det är alldeles tillräckligt. Den är inte vilja. Viljan hör till helheten och är en annan sida av medvetandet.

F. Kan vi i vårt medvetenhetstillstånd veta skillnaden mellan önskan och vilja?

S. Javisst. Det är önskan, när ni gör vad ni önskar; det är vilja, när ni gör vad ni inte önskar.

F. Hur kan vi rätt bruka inre strid?

S. Det är mycket enkelt. En del av oss – magnetcentrum eller en personlighet – önskar vakna. Men den större delen av oss önskar sova. Ni måste avgöra vilkens sida ni står på och sedan hjälpa den sidan.

För att studera hur man börjar arbeta med viljan, hur man förvandlar viljan, måste man uppge sin vilja. Detta är ett mycket farligt uttryck, om det missförstås. Det är viktigt att rätt förstå vad "uppge viljan" betyder. Vi har ingen vilja, så hur skall vi uppge det vi inte har? Först måste ni inse att ni aldrig tillstår att ni inte har vilja; ni tillstår det bara i ord. För det andra måste ni förstå att vi inte alltid äger vilja, utan endast stundligen. I vårt tillstånd betyder vilja en stark önskan. Om det inte finns någon stark önskan, finns det ingen vilja och alltså inget att uppge. I en annan stund har vi en stark önskan, som går emot arbetet, och om vi hejdar den, betyder det att vi uppger viljan. Det är inte i varje stund vi kan uppge viljan, utan endast i särskilda stunder. Och vad betyder "emot arbetet"? Det

betyder emot arbetets regler och principer eller emot något som ni personligen blir tillsagd att göra eller inte göra. Det finns vissa regler och principer, och det kan finnas personliga villkor för olika människor.

F. Borde man fråga efter ytterligare personliga anvisningar?

S. Ja, men om man frågar, måste man lyda. Man är inte tvungen att göra något förutom att följa de allmänna reglerna och principerna, om man inte frågar, så innan man frågar, måste man tänka sig för två gånger.

F. Om man är beredd att lyda, ger ni då anvisningar?

S. Om ett tillfälle yppar sig. Det måste vara i en stund när ni har vilja. Det kan vara en bestämd önskan att göra något som påverkar arbetet eller andra människor. Vanligen har vi dålig vilja; det är mycket sällan vi har god vilja. Om ni har god vilja, talar jag inte om den; jag säger då bara, "Fortsätt, gå vidare, lär er!"

Ni vet inte hur man bör tänka om viljan. Ena stunden inser ni att ni är maskiner, men i nästa stund vill ni handla enligt er egen åsikt. I den stunden måste ni kunna hejda er, inte göra vad ni önskar. Detta gäller inte stunder när ni inte har för avsikt att göra något, utan ni måste kunna hejda er, om er önskan går emot reglerna eller principerna eller mot vad ni har blivit tillsagd. Det händer ofta att människor fortsätter att studera och missar dessa stunder. De tror att de arbetar när inget händer. Vi kan inte alltid arbeta lika jämnt; i en stund räcker det med passivt studium, i en annan stund är det nödvändigt att gå emot sig själv, att hejda sig.

F. Vad är det som framkallar dessa stunder?

S. Önskan. Som jag sade, är vår vilja en resultant av begär. Detta är inte ett uttryck som härrör från systemet, det är en gammal psykologisk definition, men en god sådan. Begär eller önskemål kan vara mycket olika: de kan vara intellektuella, såsom önskan att veta, vetgirighet, eller emotionala, instinktiva eller rörelsebegär. Om ett starkt begär vinner, ger det begärens riktning. Jag talar nu om begär som kan hänga samman med arbetet.

F. Vi är tillsagda att lyda regler. Detta förutsätter att vi kan lyda dem, vilket vore att "göra". Detta synes mig oförenligt med tanken att vi inte kan "göra".

S. Allt är relativt. Vi kan "göra" somligt i vårt inre, utföra inre handlingar, ty vi äger en viss kontroll. Till exempel äger vi en viss kontroll över våra tankar: vi kan tänka på en sak eller en annan. Detta är möjlighetens begynnelse. Om vi fortsätter att hålla våra intressen riktade i en viss linje, förvärvar vår tankeprocess en viss makt, och efter en tid kan den alstra åtminstone stunder av självmedvetande, vilket, när det inställer sig oftare och stannar längre, kan börja förändra annat. Det finns alltså utvägar ur denna absoluta maskinmässighet. Men om man befinner sig i det vanliga livets villkor, utan att veta att allt bara händer, kan man inte göra något.

Den verkliga möjligheten att förändra dessa villkor börjar med kontrollen över tankarna och kontrollen, så långt som möjligt, över medvetandet, det vill säga, med det inre arbetet med oss själva. Genom att utföra detta inre arbete, genom att söka förvärva kontroll över en själv, lär man sig att "göra". Det betyder inte att man kan "göra", ty det kan man inte, men om man börjar, så lär man sig undan för undan att "göra".

F. Är disciplin man ålägger sig själv en god sak eller måste det vara skol-disciplin?

S. Disciplin är en god sak, om det är disciplin. Men om den endast är ett godtyckligt påhitt, så kan den inte ge något resultat. Den viktigaste sidan hos disciplin är att inte uttrycka negativa känslor och inte hänge sig åt negativa känslor. Mekaniska uppgifter kan inte ge något resultat, men om man fångar sig i ett ögonblick av negativ känsla och då hejdar denna – så är detta disciplin.

Om vi vill vara i arbetet, måste vi sanna alla våra tankar, ord och handlingar från arbetets synpunkt. Om ni vill arbeta, är ni därför inte längre fria – då måste ni förlora *illusionen* om frihet. Frågan är, har ni frihet? Har ni något att förlora?

Det är därför själverinringen är nödvändig. Själverinring är icke endast självmedvetenhet, den innebär också en viss förmåga att handla på visst sätt, att göra vad man vill. I vårt logiska tänkande, i vår logiska kunskap, skiljer vi ju medvetenhet och vilja åt. Medvetenhet *betyder* vilja. I ryskan används samma ord för vilja och frihet. Medvetenhet betyder vilja, och vilja betyder frihet.

F. Är uppmärksamhet liktydig med vilja?

S. Nej, då vore det inte nödvändigt att använda två ord. Men uppmärksamhetens styrning är viljans begynnelse.

F. Ni talade om att kunna styra saker. Vad inom oss är det som styr?

S. Det beror på vad ni önskar. I varje särskilt tillvägagångssätt är målet den styrande faktorn. I arbetet med en själv eller studiet har man ett visst mål. Detta mål styr era handlingar

Men det var inte detta ni menade: ni frågade vad det är *inom oss* som kan styra. För att besvara det, måste jag återkomma till frågan om grupper av "jag", i detta fall magnetcentrum. För närvarande, med avseende på vårt personliga arbete, är vårt mål att styras av magnetcentrum och inte av några flackande "jag", varav något är intresserat av en sak och ett annat av en annan sak. Om ettvarvt av dem vill styra oss, betyder det att till sist ingen styr, men om vi styres av magnetcentrum, innebär redan det en viss kontroll.

Att bestämma och definiera mål är ett mycket viktigt inslag i arbetet. Det händer vanligen att man definierar sitt mål alldeles riktigt, i alldeles

rätt riktning, men att man väljer ett mål, som är mycket avlägset. Sedan, med detta mål i sikte, börjar man lära sig och samla material. Nästa gång man försöker definiera mål, definierar man det litet annorlunda, finner ett mål som är en litet närmare; nästa gång ännu litet närmare, och så vidare, tills man finner ett mål som är riktigt nära – något för i morgon eller övermorgon. Detta är egentligen det rätta sättet i fråga om mål, om vi talar om dem utan större precision. Vi kan finna många mål, som avgjort redan har nämnts. “Att vara en.” Alldeles riktigt, ett mycket bra mål. “Att vara fri.” Hur då? Först när man förvärvar kontroll över maskinen. En människa kan säga, “jag vill bli medveten”, en annan kanske säger, “jag vill vara vaken” eller “jag vill ha vilja”. Dessa är mål på samma linje, endast på olika avstånd.

F. Jag har kommit till slutsatsen att de flesta av mina mål är alltför avlägsna, och jag vill arbeta mera på den praktiska sidan.

S. Ja, ty innan ni kan nå avlägsna mål, finns det många saker ni kan göra här och nu, och det är här detta system skiljer sig från nästan alla andra system. Nästan alla andra system börjar med mål, som ligger åtminstone tusen mil längre framme och som inte har någon praktisk betydelse; men detta system börjar här i rummet. Det är skillnaden, och det är vad man allra först måste förstå.

Om och om igen måste vi återkomma till denna fråga om vad vi vill ha ut av arbetet. Använd inte systemets terminologi, utan finn vad ni själv vill få ut! Om ni säger att ni vill bli medveten, så är det mycket bra, men varför? Vad vill ni få genom att bli medveten? Ni får inte tro att ni genast kan besvara den frågan. Det är mycket svårt. Men ni måste gå på gång återkomma till den. Och ni måste förstå att innan den tid kommer när ni kan få vad ni vill ha, måste ni veta vad det är. Detta är ett mycket bestämt villkor. Ni kan aldrig få något, förrän ni kan säga, “Det här vill jag ha”. Då kanske ni kan få det eller kanske inte; men ni kan aldrig få det, förrän ni vet vad det är. Ni kan formulera det på ert eget sätt, och ni måste vara uppriktig mot er själv. Då kan ni fråga er: “Kommer systemet att kunna hjälpa mig att få det? Om vi minns vårt mål, tänker på det, finner allt fler skäl varför vi bör arbeta, kommer vår vilja att röra sig i en enda riktning och bli starkare. Om vi glömmer vårt mål, slappnar vi.

Jag har talat om frågan om mål, eftersom jag råder er att tänka på det, att ompröva vad ni redan har tänkt om ert mål och tänka på hur ni skulle definiera ert mål nu, efter ett studium av dessa ideer.

Jag skulle säga att vad en människa kan få, vad som kan lovas henne under förutsättning att hon arbetar, är att hon efter en tids arbete kommer att se sig själv. Annat hon kan få, såsom medvetenhet, enhet, förbindelse med högre centra, allt kommer därefter – och vi vet inte i vilken ordning

de kommer. Men ett måste vi minnas; förrän vi får *detta* – förrän vi ser oss själva – kan vi inte få något annat. Förrän vi börjar arbeta med detta mål i sikte, kan vi inte säga att vi har börjat arbeta. Efter en tid måste vi därför kunna formulera vårt omedelbara mål såsom att kunna se sig själv. Inte ens att *känna* sig själv (detta kommer senare), utan att *se* sig själv. Människan är rädd för att se sig själv. Men hon kan besluta att fatta mod och se vad hon är.

F. Är viljan del av varat?

S. Ja, liksom medvetandet och förståelsen. Men om ni arbetar för mycket med förståelse och kunskap och försummar viljan, så kommer er vilja att bli svagare eller förbli sådan den är i stället för att växa sig starkare. Om viljan förblir outvecklad, kan utvecklingen av förståelsen inte hjälpa så mycket. Man kan förstå åtskilligt och ändå inte vara i stånd att göra något med det. Från allra första begynnelsen måste man alltså börja anstränga sig på allvar att utveckla viljan. Som jag sade, kan vi med vår vilja – viljan hos människa 1, 2 och 3 – styra endast ett centrum, om vi använder all den koncentration som är oss möjlig. Ändå är centra beroende av varandra. Styrning av fler än ett centrum kan man erhålla endast om man ställer sig under någon annan vilja, ty er egen vilja är otillräcklig, och det är därför skoldisciplin och skolövningar är nödvändiga.

Vi har ingen verklig vilja; vi har endast egenvilja och nyckfullhet. Om man förstår det, måste man ha modet att uppge sin vilja. I en skola yppas särskilda möjligheter att uppge den egna viljan, så att, om man uppger den, man senare kan ha sin egen vilja. Men också utan dessa särskilda möjligheter kan människor, om de iakttar sig själva och är försiktiga, fånga ögonblick, då ett starkt begär yttrar sig, och fråga sig vad de i systemets belysning bör göra. Envar måste finna vad som är hans egen be-lägenhet.

F. Vad är egenvilja? Och vad är det för skillnad mellan egenvilja och nyckfullhet?

S. Det finns ingen bestämd skillnad. Båda är yttringar av samma sak – i allmänhet yttringar av trots. Det är vilja som skapas och styres av trots. Denna vilja har vi, men den kommer inte från oss, den kommer från hindret. Egenvilja föreligger när till exempel någon ser att en människa inte vet hur man gör något och erbjuder sig att förklara men människan säger, “Nej, jag vill göra det själv”, “jag vill bestämma själv”, “jag vill inte lyssna på någon” och så vidare. Nyckfullhet är i mångt och mycket det-samma, endast mer allmän – den kan vara ett slags vana. Det är mekanisk vilja, i allmänhet byggd på felaktiga antaganden om en själv och ens erfarenhet. Egenvilja är självhävdelse. Om man jämför egenvilja med en normal handling, ser man att det alltid finns något trots i egenviljan – man

vill göra något man inte borde göra. Det är mycket karakteristiskt i arbetet. Ifråga om studiet av ideer vet man att man måste undvika vissa saker, men det är just dessa saker man vill göra. Om ni börjar med detta, när ni tänker på egenvilja, kommer ni att finna era egna exempel.

F. Hur kan vi arbeta emot egenviljan? Och är det möjligt för oss, sådana vi är, att känna igen de stunder när vi har verklig vilja?

S. Inte verklig vilja; verklig vilja är något mycket avlägset. Som jag sade, är allt vi har egenvilja och nyckfullhet, eller små viljor som ändras hela tiden. Vad gäller frågan hur vi kan arbeta emot egenviljan, kan ni studera systemet. Det finns vissa krav i systemet, sådant ni inte får göra eller måste göra. Vad kan sättas emot egenviljan? Det finns endast två varandra motsatta: arbetet och egenviljan. Egenviljan vill exempelvis tala, och ni får inte tala om vissa saker, ty om ni gör det, ljuger ni bara; det finns en regel att man inte får tala om systemets ideer med utomstående, förrän man känner ideerna och förstår dem. Det uppstår en kamp, och resultatet blir i enlighet med vilken av de två som vinner. Sålunda möter man från allra första början arbetets ideer såsom motsatta egenviljan. Om man glömmer arbetet, arbetar man inte emot egenviljan. Det enda sättet att kämpa emot egenviljan är att minnas arbetet. Det kan vara så att i någon stund arbetet alls inte är med, medan det i en annan stund är med, och i den stunden kan ni förstå vad det betyder att uppgå egenviljan. Ställ er själv frågan: Är det rätt från systemets synpunkt eller ej? Detta är kamp mot egenviljan.

Hos en vanlig människa följer viljan en sicksacklinje eller går i en cirkel, det är därför det är nödvändigt att behärska viljan. Denna behärskning skolar den, så att den efteråt kan följa en bestämd linje. När den blir stark nog, är det inte längre nödvändigt att begränsa den. Man kan inte låta viljan vara som den är i nuvarande tillstånd, ty nu löper den åt alla håll. Den måste skolas, och för att skola viljan måste man göra mycket som är obehagligt.

F. Är tillfällen för skolning av viljan alltid för handen, om man kan finna dem?

S. Ja, som jag sade, där det finns friktion. Men det beror på vad ni vill ha – på om ni vill ha friktion, på ert beslut, ert tillstånd och er belägenhet. I arbetet har man att i varje ögonblick övervinna lättjan, trögheten, önskan att sluta. Om man inte arbetar, finns intet att övervinna, men om man arbetar med något, har man att ständigt övervinna sin önskan att sluta arbeta.

F. Om jag förmår mig att göra något som jag inte vill göra, är det då friktion?

S. Vad som helst är friktion, om ni gör det. Men det är inte nog att enbart

tänka på det. Endast med friktion kan man alstra energi och utveckla vilja.
F. Är väldiga mått av inre friktion och obehag alltid nödvändiga förut-
sättningar för ny utveckling?

S. Det beror på människorna. För somliga människor kan det behövas
mera, för andra mindre. Återigen beror det på vad ni vill ha. Om ni endast
vill studera, räcker det med att se, men om ni vill förändra något, räcker
det inte med att bara se på det. Man förändrar inget genom att endast se på
det. Arbete betyder friktion, strid mellan "ja" och "nej", mellan den del
som önskar arbeta och den del som inte önskar arbeta. Det finns inom oss
många delar som inte önskar arbeta, så i den stund ni börjar arbeta uppstår
friktion. Om jag beslutar att göra något, och en del av mig inte önskar
göra det, måste jag stå fast så mycket jag förmår, fullfölja mitt beslut. Men
så snart arbetet upphör, upphör också friktionen.

F. Hur kan man skapa nyttig friktion?

S. Ni måste utgå från någon konkret idé. Om ni inte framkallar något mot-
stånd, är allt sådant som bara händer. Men om ni har vissa ideer, kan ni
redan motstå identifiering och kämpa med inbillning, negativa känslor och
dyligt. Försök finna vad det är som verkligen hindrar er från att vara aktiv
i arbetet! Det är nödvändigt att vara aktiv i arbetet; man kan inte få ut
något av att vara passiv. Vi glömmer begynnelsen, var och varför vi börja-
de, och den mesta tiden tänker vi aldrig på *målet* utan endast på små detal-
jer. Inga detaljer är till något gagn utan mål. Självverinring är till intet
gagn, om man inte erinrar sig arbetets mål och ens ursprungliga, grundlägg-
gande mål. Om man inte erinrar sig dessa mål känslomässigt, kan det gå
år medan man förblir i samma tillstånd. Det är inte nog att skola tanken;
det är nödvändigt att skola viljan.

Vi är aldrig desamma två dagar i sträck. Somliga dagar har vi större
framgång, andra mindre. Allt vi kan göra är att styra vad vi kan. Vi kan
aldrig styra svårare ting, om vi inte styr de lätta tingen. Dagligen och
stundligen finns saker vi kunde styra och inte styr; vi kan alltså inte få nya
saker att styra. Vi omges av försummade ting. Först och främst styr vi inte
våra tankar. Vi tänker på något oklart sätt på vad vi vill ha, men om vi inte
formulerar vad vi vill ha, kommer ingenting att hända. Detta är det första
villkoret, men det finns många hinder.

Ansträngningar är våra pengar. Om vi vill ha något, måste vi betala
med ansträngning. I enlighet med ansträngningens styrka och ansträng-
ningens tid – i bemärkelsen av huruvida det är den rätta tiden för ansträng-
ningen eller inte – erhåller vi resultat. Ansträngning kräver kunskap, kun-
skap om de ögonblick då ansträngning är till gagn. Det är nödvändigt att
genom långvarig övning lära sig hur man framkallar och sätter in an-
strängning. De ansträngningar vi kan göra är ansträngningar med själv-

iakttagelse och själverinring. När människor frågar om ansträngning, tänker de på en ansträngning med att "göra". Det vore ansträngning i onödan eller felaktig ansträngning, men ansträngning med själviakttagelse och själverinring är rätt ansträngning, ty den kan ge rätta resultat. Själverinring har ett inslag av vilja. Om jag endast drömde, "jag är, jag är, jag är", vore det ingenting. Ni kan uppfinna många olika sätt att minnas er själva, ty att minnas sig själv är icke en intellektuell eller abstrakt sak; det är stunder av vilja. Det är icke tanke; det är handling. Det betyder att ha ökad kontroll; vad skulle det annars ha för gagn? Ni kan ha kontroll över er själva endast i stunder av själverinring. Den mekaniska kontroll som förvärvas genom uppfostran och utbildning – när man undervisas i hur man skall uppföra sig i vissa förhållanden – är inte verklig kontroll.

F. Innebär att uppge egenviljan att man uppger sitt eget omdöme?

S. Det beror på vad det avser. Allmänt sett innebär det att man uppger barnsligheten, ineffektiviteten och ljugandet. Ni har felaktiga föreställningar om vad det betyder att uppge viljan. För det första tror ni att det är en slutgiltig handling: att ni uppger viljan och inte har någon mer vilja. Det är en illusion, eftersom vi inte har någon sådan vilja att uppge.

Vår vilja varar i omkring tre minuter. Viljan mäts i tid. Om vi en gång ger upp tre minuters vilja, kommer tre minuters vilja att växa i morgon. Att uppge viljan är inte en enda handling, det är en ständigt pågående process. En enstaka handling betyder inte något. Det andra misstaget består i att inte minnas vissa principer, enligt vilka ni uppger viljan. Det finns många principer, som ni måste uppge viljan för att följa. Det tredje misstaget består i att tänka i ytterlighetslägen, inbilla sig de svåraste fallen. Utgå från enkla, vardagliga fall! Att uppge viljan betyder endast att minnas arbetet. På detta sätt lär ni er att skapa vilja; det är metoden att utveckla den.

F. Betyder att uppge sin vilja att inte handla utan förståelse?

S. Detta är ytterligare ett av era misstag. Ni tror att uppge viljan betyder att *göra* något. Detta sker mycket sällan. I de flesta fall blir ni tillsagd att *inte* göra något. Det ligger en stor skillnad däri. Till exempel vill ni säga någon vad ni tycker om honom, men det skall ni inte göra. Det är en fråga om träning. Viljan kan växa, om en människa arbetar med sig själv och får sin vilja att lyda arbetets principer. Sådant som inte angår arbetet kan inte förbindas med det, men ju mer ni går in i arbetet, desto fler saker börjar beröra det. Men detta kräver tid.

När deras tillfälle kommer och människor blir tillsagda att göra något eller inte göra något, går de ofta emot det för vad som synes dem vara de bästa skäl. Därmed försitter de sitt tillfälle. Tiden går, och senare kanske de inser att de försuttit sitt tillfälle, men det kan inte längre ersättas av

något. Detta är egenviljans straff.

F. Det synes mig att, om man uppger egenviljan, man egentligen får vad man vill ha, ty genom att uppge sitt begär får man det begärda resultatet.

S. Egenviljan omfattar inte allt ni vill ha. Om ni är hungrig och vill äta, är det inte egenvilja. Egenvilja innebär att man föredrar att handla själv och, i vårt fall, inte tar hänsyn till arbetet och arbetets principer. Om det är min egenvilja att exempelvis svära, och jag uppger det, därför att det är emot arbetets principer, var är då det begärda resultatet ni talar om?

Somliga av våra begär kan vara väl dolda. Till exempel kan en människa vilja klandra någon och kalla detta uppriktighet. Men begäret att klandra kan vara så starkt att hon skulle behöva göra en verkligt stor ansträngning för att hejda det, och en människa kan inte göra verkligt stora ansträngningar av sig själv.

Jag måste upprepa – för att skapa vilja måste en människa samordna varje sin handling med arbetets ideer; hon måste i varje handling fråga sig: hur ter sig detta från arbetets synpunkt? Är det nyttigt eller skadligt för mig eller för arbetet? Om hon inte vet, kan hon fråga. Om en människa har varit länge i arbetet, så finns det praktiskt taget inte en enda handling, som inte hänger samman med arbetet, inga oberoende handlingar i bemärkelsen att man inte längre kan handla dåraktigt och utan urskillning. Man måste tänka, innan man handlar. Detta är den enda metod med vilken vilja kan skapas, och för denna metod är skolorganisation nödvändig.

Som jag tidigare sade, hänger egenviljan alltid samman med inbilskhet, en människa tror alltid att hon vet. Sedan kommer hon till en skola och får inse att hon ingenting vet. Det är därför som förberedelse är nödvändig för skola. Man är vanligen full av inbilskhet och egenvilja. En människa, som kommer till en skola, måste vara redo att taga emot skolans undervisning och disciplin, eljest får hon inte ut något av det. Hon kan inte förvärva vilja, om hon inte uppger egenviljan, lika litet som hon kan förvärva kunskap, om hon inte uppger inbilskheten.

F. Måste man knäcka egenviljan själv eller få den knäckt för sig?

S. Man måste själv knäcka den, och för att vistas i en skola måste man ha knäckt den tillräckligt. Man måste vara tillräckligt fri från den för att taga emot saker utan att strida. Man kan inte behålla alla de gamla synsätten, åsikterna och förvärva nya. En människa måste vara tillräckligt fri för att uppge det gamla, åtminstone för en tid. Hon måste kunna förstå nödvändigheten av disciplin, ty vilja kan inte skapas, förrän man godtar en viss disciplin.

Utan skola kan man ingenting göra. Man kan försöka och försöka, och det leder ändå ingen vart. När man redan har förbindelse med något slags skola, är huvudsaken att påbörja arbetet med att uppge egenviljan. När

egenviljan är tillräckligt besegrad, blir det möjligt att tala om olika metoder för arbetet.

F. Hur kan jag lära mig att handla annorlunda i livet för att slippa samma begränsade och återkommande känslor som jag nu hyser?

S. Att handla annorlunda i livet är vårt mål. Det är därför arbetet är organiserat, därför vi har att studera olika teorier, minnas allehanda regler och så vidare. Vad ni talar om är det avlägsna målet. Vi har att arbeta i systemet först. Genom att lära oss att handla i samband med systemet och organisationen lär vi oss hur man handlar i livet; men vi kan inte lära oss hur man handlar i livet utan att först gå igenom systemet.

F. Jag vill fatta ett beslut att arbeta från vilket jag inte kan träda tillbaka.

S. Detta är en av våra största illusioner, den att vi kan fatta beslut. Det är nödvändigt att vara för att fatta beslut, ty sådana vi är, fattar ett litet "jag" beslut och förväntas ett annat "jag", som inte vet något om det, att genomföra det. Detta är en av de första punkter vi har att inse, att sådana vi är, kan vi inte fatta beslut ens i små ting – saker bara händer. Men när ni förstår detta rätt, när ni börjar söka orsakerna och när ni finner dessa orsaker, kommer ni att kunna arbeta och kanske fatta beslut, ehuru det länge gäller endast arbetet, inget annat.

Det första ni måste besluta är att göra ert eget arbete och att göra det regelbundet, att påminna er om det, att inte låta det glida undan. Vi glömmar alltför lätt. Vi beslutar att göra ansträngningar – ett visst slags ansträngningar och ett visst slags iakttagelser – och sedan avbryts allt detta av alldeles vardagliga ting, vanliga oktaver, och vi glömmar. Återigen minns vi och återigen glömmar vi, och så fortsätter det. Det är nödvändigt att glömma mindre och att minnas mer; nödvändigt att alltid ha med er vissa insikter, vissa saker som ni redan insett och förstått. Ni måste försöka att inte glömma dem.

Den främsta svårigheten är *vad* man skall göra och *hur* man skall förmå sig att göra det. Att förmå sig att tänka ordentligt, att arbeta ordentligt – det är vad saken gäller. Först då kommer ni att börja se er själv, det vill säga, se vad som är viktigare och vad som är mindre viktigt, vad ni skall rikta er uppmärksamhet på och så vidare. Vad är det annars som händer? Ni beslutar att arbeta, att göra något, att ändra saker – och så förblir ni där ni är. Försök att tänka på ert arbete, vad ni försöker göra, varför ni försöker göra det, vad som hjälper er att göra det och vad som hindrar er, både i det yttre och det inre. Det kan också vara nyttigt att tänka på yttre händelser, eftersom de visar er hur mycket som beror på att människor sover, att de är oförmögna att tänka rätt, oförmögna att förstå. När ni har sett detta i det yttre, kan ni tillämpa det på er själv. Ni kommer då att se samma förvirring i er själv på alla slags områden. Det är svårt att tänka,

svårt att se var man skall börja tänka: när ni väl inser detta, börjar ni tänka rätt. Om ni finner vägen till att tänka rätt om en sak, så hjälper det er genast att tänka rätt om andra saker. Det svåra ligger i att folk inte tänker rätt om någonting.

F. Vad som oroar mig mest är hur lätt och ledigt jag faller in i ett tillstånd, där ingen ansträngning är möjlig.

S. Ja, men om ni gör upp med er själv att anstränga er regelbundet, så hjälper det er att gå vidare. Detta är ett av de genomförbara beslut ni *kan* fatta. I arbetet måste ni fatta endast möjliga beslut, och beslut som måste ihågkommas.

F. Några gånger om året blir ett handlingsätt särskilt tydligt för mig. Jag har råkat ut för dylika stunder hela mitt liv och har kommit att anse det gagnlöst att företaga mig något allvarligt utan det som vanligen skulle kallas inspiration.

S. Det finns skeden i vanliga förhållanden, då inget händer, och sedan kommer det korsvägar. Hela livet består av gator och korsvägar. Att taga av vid korsvägar kan göras mer systematiskt, om man äger ett tyngdcentrum. Då fortfar något att vara viktigare och tar man själv alltid av åt samma håll. Men inspiration har inget att göra med det. Det är helt enkelt insikten om ett ögonblick då man kan göra något.

F. Ibland, när jag försöker besluta huruvida jag skall göra något eller inte, finner jag vad som förefaller vara goda skäl från systemets synpunkt både för att göra det och inte göra det.

S. Det är omöjligt att säga något om detta i allmänhet, det beror på omständigheterna. Ibland kan man besluta från systemets synpunkt, och ibland förekommer det i livet saker som man kan avgöra utan något förhållande till systemet, eftersom man inte alltid kan finna praktiskt bruk för dessa ideer, förrän man känner dem alla.

Det finns ett uttryck i systemet, "att skapa månen inom sig". Låt oss tala om vad det kan betyda. Det är ett symboliskt uttryck, och symboler i form av diagram eller symboliska uttryck brukas för mycket bestämda ändamål. En symbol uttrycker många ideer på en gång. Om den betydde endast en idé, vore svaret enkelt; men en symbol brukar man för att slippa ingå på långa beskrivningar och för att lägga in många ideer i en enda mening.

Hur skall man uttolka ett diagram eller symboliskt uttryck? För att uttolka en symbol måste man veta ordningen för de ideer som ingår i den.

Om vi frågar vad det kan betyda att skapa månen inom sig, måste vi först fråga oss vad som är månens funktion i förhållande till det organiska livet. Månen balanserar det organiska livet – alla yttre rörelser balanseras av månen. Vad händer om denna månens funktion försvinner? Gagnar det

en enskild människa eller tvärtom?

Vi måste inse att allt detta hänför sig till varat. Vilka är vårt varas särdrag? Vårt varas främsta särdrag är att vi är många. Om vi vill arbeta med vårt vara, få det att mer svara mot vårt mål, måste vi försöka bli en enda. Men detta är ett mycket avlägset mål. Vad betyder det att bli en enda? Första steget, som alltjämt är mycket avlägset, är att skapa ett bestående tyngdcentrum. Detta är vad det betyder att skapa måne inom sig. Månen är ett bestående tyngdcentrum, som utgör en motvikt mot vårt fysiska liv, men inom oss har vi ingen sådan motvikt, så när vi skapar denna motvikt inom oss, behöver vi inte månen.

Men först måste vi bestämma vad avsaknaden av ett bestående "jag" betyder. Vi har fått höra om många särdrag hos detta, men de måste slutgiltigt fastställas genom iakttagelse, och för att komma tanken om att skapa måne inom oss närmare, måste vi urskilja vad som är viktigt och vad som är oviktigt. Sedan måste vi börja kämpa med de särdrag som hindrar oss från att bli en enda. Vi måste kämpa med inbillning, negativa känslor och egenvilja. Innan denna kamp kan bli framgångsrik, måste vi inse att inbillning av värsta slag, från synpunkten att det gäller att förvärva ett tyngdcentrum, är tron att man kan göra allt själv. Därefter måste vi finna de negativa känslor som hindrar oss från att göra det som föreslås i samband med systemet. Ty det är nödvändigt inse att man kan knäcka egenviljan endast genom att göra som man blir tillsagd. Man kan inte knäcka den genom det man själv beslutar, ty då är det alltjämt egenvilja.

Låt mig upprepa. Arbete med varat är alltid kamp – mot vad ni tycker om att göra eller inte tycker om att göra. Antag att ni tycker om att åka rullskridskor och ni blir tillsagd att minnas er själv. Då måste ni kämpa mot ert begär att åka rullskridskor. Vad kan vara oskyldigare än att åka rullskridskor? Men ni måste likafullt kämpa med det. Dagligen och stundligen finns det saker vi inte kan göra, men det finns också saker vi kan göra. Vi måste alltså betrakta en dag och se vad vi kan göra men inte gör.

Det kan inte finnas någon regel, "ni måste minnas er själv". Om ni tillsägs att göra eller inte göra något, och ni inte försöker, betyder det att ni inte vill något, ni inte vill arbeta.

Ni har tillräcklig kunskap. Nu är det nödvändigt att lägga kraft på arbetet med varat. Vi försöker alltid smita från att göra det som föreslås.

F. Vad är ändamålet med att kämpa mot egenviljan?

S. Ni minns hur vi började. Ändamålet var att skapa ett tyngdcentrum, skapa måne inom oss. Det kan vi inte göra med egenviljan.

Att skapa måne inom oss hänger samman med tanken om att offra lidandet. När vi börjar offra lidandet, börjar vi skapa måne inom oss. Vi vill alltid behålla vårt lidande, likväl kan måne skapas endast ur vårt lidan-

de. Men då måste vi minnas att uppgivandet av lidandet är en handling och skapandet av måne är resultatet av en obruten följd av handlingar.

F. Hur är det möjligt att finna de "jag" som hindrar en från att göra det man tillsägs att göra?

S. Första gången ni finner att ni inte gjorde något som föreslogs, finn orsaken. Andra gången finn ytterligare en orsak och så vidare. Finn sedan, som jag sade, de negativa känslor som hindrar er från att höra vad som sägs och att följa det. Den dagen tycker ni illa om antingen mig eller någon annan eller vädret; sedan känner ni er berättigad att inget göra.

F. Ansträngningen är vad ni kallar kamp. Men vad kallar ni det, om man gör något utan att vara varse en kamp?

S. Det betyder att det hände. Fyra slags saker kan hända oss – genom slump, orsak och verkan, ödet, viljan. Kampen måste föras genom viljan, avsikten. Och ni måste vara varse er avsikt. Ni kan inte anstränga er och samtidigt inte vara det varse. Det viktiga är viljehandlingen.

F. I dessa fyra kategorier brukas väl inte så ofta viljan?

S. Viljan måste brukas. Vi är aldrig redo för arbete, men vi måste arbeta likafullt. Om vi är redo, får vi annat arbete för vilket vi inte är redo. I arbetet måste man försöka bruka viljan – såvida man har den. Om man äger en tum vilja och brukar den, kommer den att växa, och man får två tum, sedan tre tum och så vidare. I arbetet måste vi lära oss att göra yttersta ansträngningar.

F. Vad är en yttersta ansträngning?

S. En yttersta ansträngning kan ha många kännetecken, men allmänt sett är det att göra icke vad man själv anser bäst utan vad man uppmanas att göra. Av vår egna avsikter är vi redo att göra mycket, men vi är inte redo att göra eller icke göra det vi tillsägs göra.

F. På vad sätt skiljer sig yttersta ansträngning från vanlig ansträngning?

S. Den skiljer sig till graden, men inte bara till graden. Yttersta ansträngning är ansträngning som göres medvetet, så mycket man förmår, för ett bestämt syfte, som inte fordras av några yttre omständigheter. Vi gör egentligen aldrig allvarligt menade ansträngningar; det är bara låtsat, ty vi vet inte vad det betyder att anstränga sig. I ytterlighetsförhållanden, när vi är tvungna att göra ansträngningar, gör vi det också, men inga yttersta ansträngningar. Dessutom är de vanliga ansträngningar man gör nödvändiga, nyttiga. En yttersta ansträngning kan *synas* gagnlös för sitt ändamål.

F. Jag känner att jag håller på att råka i en ond cirkel. Ju mer jag anstränger mig, desto mer ser jag att jag inte kan "göra".

S. Ansträng er då ännu mera och inse det ständigt; gör det mer bestående! Ni kommer då att se att ni inte alltid befinner er i samma tillstånd. Mäniskor i det vanliga livet kan inte "göra", men för er är det annorlunda –

hela tiden måste ni försöka göra. Ni är alltid identifierad, och ni får inte vara identifierad, ni måste vakta ert tal, ni är ständigt negativ och ni måste kämpa mot negativa känslor, ni måste minnas er själv. Allt detta är att göra. Ni måste iakttaga dessa ting och försöka ändra dem.

F. Är det möjligt att överföra energi dit där den behövs? Jag kan inte göra det.

S. Detta hänger allmänt sett samman med kontroll. Om ni vill förvärva kontroll, måste ni börja där det går. Alltså måste ni alltid studera er själv och finna svaga punkter, där ni kan skapa kontroll. Från en annan synpunkt kan de kallas "starka punkter", ty från maskinmässighetens synpunkt är de svaga. Ni kan inte välja att göra ett framför ett annat, men var och en måste anstränga sig i någon riktning och finna ut vad som är möjligt och vad som är omöjligt. Men för en människa är det mer givande att anstränga sig i en riktning, för en annan i en annan.

F. Vad är det som skapar eggelse till arbete?

S. Insikten om ens nuvarande tillstånd. När man inser att man bedrar sig själv, att man sover och att ens hus brinner, alltid, ständigt brinner, och att det är endast av en slump, som elden just nu ännu inte har nått ens rum. När man inser detta, kommer man att vilja anstränga sig att vakna och kommer man inte att vänta sig någon särskild belöning. Vad kan man uträtta i sömnen? Man kan enbart drömma olika drömmar – obehagliga drömmar, behagliga drömmar, men i samma sömn. Drömmarna må vara olika, men sömnen är densamma.